Autor Miroslav Ambruš-Kiš
Subota, 01 Veljača 2014 14:13 - Ažurirano Subota, 01 Veljača 2014 15:29

Evo, za uvod, sažetka široj javnosti manje poznate novije povijesti medija u nas!

Newsmagazin Globus počeo je u jesen 1990. kao tjedne novine formata A2 (nekadašnjeg Vjesnika) u ravnopravnom vlasništvu Vjesnikova OOUR-a Revije i privatne tvrtke Ingot. Tiskao se na rotaciji gdje i Vjesnik.

Poslije tri broja i strmoglavoga pada prodane naklade Globusa, moralo se promijeniti gotovo sve. Promijenjen je format s Vjesnikova na upola manji, Večernjaov. I koješta drugoga. I onda je došao rat. Tad je Globus odličnim i poštenim novinarstvom osvojio povjerenje čitalaca.

Vjesnikova se kuća, kao suvlasnica, brzo oslobodila suvlasništva u »neperspektivnoj« publikaciji u korist privatnika. Nino Pavić se također ubrzo oslobodio i partnera u privatnoj polovici prvobitno dvovlasničke publikacije.

Prošao je glavni vihor rata, a Globus se počeo tiskati u formatu newsmagazina; ne više kao čudni gerilski tjednik u tehnici dnevnih novina.

PRVE HRVATSKE DNEVNE NOVINE TISKANE U BOJI

Mali flešbek u sredinu osamdesetih godina. U to su vrijeme sve novine imale zadatak da agitiraju u korist svjetskih studentskih sportskih igara, Univerzijade, koja se odigrala u Zagrebu 1987. godine. Večernji list je bio najagilniji. Štoviše, ako se netko sjeća akcije prodaje »ciglica« za gradnju današnjeg Cibonina tornja, Večernjak je u tome prilično profitirao.

Pronađen je način da se taj novac iz razmjerno nesamostalnog OOUR-a u sklopu SOUR-a Vjesnik ne bi nemilice oteo i spiskao na gubitaške projekte, Večernjakva ga je uprava uložila na gradilište na Radničkoj cesti na Žitnjaku. Nešto je kvadrata Večernjak iz akcije »ciglica« dobio i u naturi, u poslovnom prostoru Cibonina tornja.

Sada traku premotavamo deset godina poslije, u 1997. godinu. U svim sustavima – kako socijalizmu, tako i hrvatskom novokapitalizmu – tiskane se medije kontrolira (i) tako što se, onima koji to žele i mogu, sabotira uvoz novinskih rotacija za visoke naklade. To se tako radi, ispod žita. Koncesijama se puno lakše kontroliraju radiodifuzni mediji. Večernjakova kupovina gradilišta na Žitnjaku pokazala se dobitnom kombinacijom u trenutku kad je Glas Koncila (Tvrtka Koncil d.o.o.) uvezao novinsku rotaciju koja je bila preteška za podzemne vode Koncilovo gradilište. Ukratko, formirano je zajedničko poduzeće sada već samostalnog Večernjeg i Koncila – Tiskara Zagreb i zaobiđene su podvale iz politike!

Večernji list, koji je 1997. godine činio svaki drugi naslov izašao iz Hrvatske tiskare, početkom svibnja te godine najavljuje Hrvatskoj tiskari da od 30. svbnja više neće koristiti njene usluge. Tiskat će se u vlastitoj. Nevjerica u tiskari trajala je toga dana sve do 20 sati, kad je bio posljednji razumni rok za tisak sutrašnjeg broja, pa je smjena rtek tada aspuštena neobavljena posla. Večernji list je 30. svibnja izašao iz svoje tiskare kao prve hrvatske dnevne novine tiskane u boji.

PONIKAO IZ KUĆNE RADINOSTI

Da se spasi propasti, Hrvatska se tiskara za nešto više od godinu dana opako zadužila i nabavila je sebi rotaciju koja može tiskati dnevne novine u boji. Pavićev Jutarnji list bio je za nju nebeski dar. Tako je iz Globusa i Večernjakova manevra začet EPH.

Iz rečenoga, i posebno iz neizrečenoga – o čemu još ponešto znam, ali izostavljam jer mi ovako s-oka-s-boka nije moguće dokumentirati – može se vidjeti kako je medijski biznis iza kulisa lijepih slika i riječi samo još jedno darvinističko igralište gdje nije rijetko da se igra i izvan granica i izvan svih pravila. Dok se igra ne razotkrije.

Slično se upravo događa sada, kada slabije upućene potrošače medija čudi »nerazmjerna uporaba teškog topništva« između EPH-a i novinskog portala Index.hr.

Index je ponikao iz kućne radinosti Matije Babića u studenom 2002. godine. Članak na engleskoj Wikipediji , kojega očigledno kontrolira sama redakcija dok za hrvatsku Wikipediju nimalo ne mari, govori o njegovim početnim uspjesima kojima je na sebe skrenuo pozornost: raskrinkavanju Marka Perkovića Thompsona kako pjeva »Jasenovac i Gradiška Stara…« 2003. godine, kao i Severinin privatni pornić s jahte 2004. godine. Babić u međuvremenu dobija posao glavnog urednika u ožujku 2005. godine novopokrenutog Styrijina (koja je već vlasnik Večernjeg lista) tabloida 24 sata, iz kojega se već u lipnju te godine vraća u Index.hr.

TEŠKO OPROSTIVI GRIJEH U HRVATSKIM MEDIJIMA

Index.hr je danas na 2113. mjestu prema posjećenosti u svijetu te na 5. mejstu u Hrvatskoj . Odmah iza dviju Googleovih adresa (.com i .hr), Facebooka i YouTubea, a ispred portala kao što su Jutarnji.hr, 24sata.hr, Njuskalo.hr i drugih internetskih zlatnih koka. Jedini je kojima su pretežni vlasnici njegovi djelatnici, a ne tek nečiji online informativni odjel. Ili nečije neformalno glasilo. Oni koji su na webu pokušali naizgled nezavisno brzo bi bili razotkriveni i izgubili bi čitanost. Index.hr uglavnom je zato i čitan, jer je malo kome dužan nekome tko bi se skrivao iza njegova javnog djelovanja.

Neovisnost je, inače, teško oprostivi grijeh na hrvatskoj medijskoj sceni, a to nimalo ne olakšava položaj portalu koji puni tuce novinara. Nezavisna mu pozicija dopušta da, bez da za ikoga navija, objavi svako prljavo rublje do kojega dođe.

Nevolja je nastala kad je počeo prokazivati same »stupove društva« objavljivanjem prijevare s »predstečajnom nagodbom« neshvatljivo visokog duga EPH i ostalih financijskih prljavština, među kojima je upravo i smijenjeni Linićev pomoćnik Šegon kojega je razotkrio upravo Index.hr. A upravo je smijenjeni pomoćnik ministra arhitekt institucije prestečajne nagodbe u kojoj je moguće da se izmišljenim dugovanjima koja »ostaju unutar kuće« prepumpa auditorij vjerovnika te se tako umanje potraživačka prava stvarno oštećenih vjerovnika.

POREZNI DUŽNICI

Ni Index.hr nije bezgrešan. U razmjeni uzajamnog blaćenja otkrilo se i da je Index.hr primio nešto malo manje od pola milijuna kuna “potpore” od Grada Zagreba. Taj portal nije bio jedini na popisu s gradskim potporama… Nagađa se da je stvarna svrha te injekcije bila da Index.hr bude »malo nježniji« prema Milanu Bandiću u vrijeme izborne kampanje.

Oba medija, Index.hr i Pavićev imperij, svaki razmjerno svojoj veličini, teški su porezni dužnici. Stvarnost je da samo o političkoj volji ovisi hoće li koji od njih, oba, ili nijedan završiti u prašini. To ponajviše govori i o neuređenom poslovnom okolišu u Hrvatskoj, posebno na medijskoj sceni. Potrebne su “posebne sposobnosti” da se na njoj održiš, jako daleko od svakoga zakona, pa i morala. Nino Pavić se odlično snalazi u uvjetima u kojemu te potez pera političke ili sudske vlasti može zbrisati s lica zemlje. Vješto igra u kolu u kojemu važi jedino da se gotovo neizmijenjena ekipa desetljećima želi održati u političkom vrhu, i to im uspijeva, ma tko kojega trenutka vlast držao.

Ta medijsko-politička pat pozicija ni na koji način ne pogoduje ni demokraciji, niti ulozi medija u raskrinkavanju korupcije, pa nakraju ni samoj demokraciji. Kada se u toj recepturi još doda utjecaj zatvorenog kruga izdašnih oglašivača u ovoj našoj maloj zemlji, o kojima ekonomska krvna slika medija trenutačno ovise više nego o utjecajnosti, jasno je zašto su uništeni nezavisni poput Feral tribunea.

Index.hr zasigurno nije najsvjetliji primjer herojskog, poštenog i posve nezavisnog novinarstva. S ovakvom posadom, a bez mogućnosti da ekonomski ekspandira, u našim uvjetima Index.hr jednostavno i ne može puno više. I takav je za javnost dragocjen.

Osim napada iz EPH sada je izložen i sudskoj presudi u korist Severine koja prijeti ovrhom, što bi portalu mogao biti kraj. I to bez predstečajne nagodbe, za vrijeme koje je - inače - dužnik zaštićen i od eventualnih sudskih tužbi! Ne i od prošlih.

Danas se u ratu portala Index.hr samo naizgled s EPH-om događa nešto slično kao kad se propašću zaprijetilo Radiju 101 oduzimanjem koncesije. Zanimljivo, i u sramnom pokušaju da se preuzme Radio 101, arogancija politike je na Trg bana Jelačića 1996. godine izvela više od 120.000 prosvjednika. I u tom je slučaju EPH imao »jaku želju« da preuzme neposlušni radio, a to se umalo nije i dogodilo.

Skandalozna je već sama potreba da se i jedan medijski imperij kao što je EPH mora priklanjati nekoj političkoj opciji da bi opstao. Skandaozno je i to da “prevelik” da bi si politika mogla priuštiti da propadne unatoč silnim nezakonitostima (pri čemu uopće nije bitno da se nezakonitostima služe “i drugi”). Sve to govori o iznimno tankoj korici demokracije u Hrvatskoj.

Odstreljivanje portala Index.hr, kako stvari stoje, vjerojatno neće ponovno na ulice izvesti novih 120.000 prosvjednika koji bi spasili slabiji medij od predatorstva jačega, koji i taj prljavi posao radi poslušno, jer je i sam ucijenjen.

Ako neka među ovim mojim nagađanjima i nisu osve točna, jasno je da je Index.hr trn u oku medijskom carstvu Nine Pavića. Tiskani mediji slabe, a i najposjećeniji online mediji jedva žive. A Index.hr je utjecajniji od EPH-ovih portala.

Nije teško u Pavićevoj koži htjeti da ispred njegova portala po čitanosti u Hrvatskoj nema nikog drugog. To se može postići na jedan od dva načina: da si bolji od konkurencije, ili da konkurenta ustrijeliš.